

19. prosinca 2025.

broj 218

KU ZI S?! LIST ZA MLADU

LIST ZA MLADU

8

ANKETA

GDJE ĆEŠ ZA NOVU?

10

ANKETA

POPULARNE SERIJE

20

PSIHOLOGIJA

KAKO PREŽIVJETI BOŽIĆ?

22

MODA

ZABLJESNI U NAJLUĐOJ NOĆI!

FOTO MJESECA

Čuvari folklorne tradicije

List je besplatan

Osnivač: NIU Hrvatska riječ

Nakladnik: NIU Hrvatska riječ

Preradovićeve 11

24000 Subotica

Za nakladnika: Karolina Bašić

Glavna i odgovorna urednica: Zlata Vasiljević

Urednica izdanja: Kristina Sakač

Suradnici: Lucija Horvacki,

Katarina Ivanković Radaković,

Josipa Dulić, Milijana Nimčević

Lektura: Zlatko Romić

Korektura: Davor Bašić Palković

Tehnički prijelom: Thomas Šujić,

Jelena Ademi

E-mail: casopis.kuzis@gmail.com

Web: www.hrvatskarijec.rs/stranica/kuzis/

Tisak: Rotografika d. o. o., Subotica

List izlazi uz redovitu potporu Pokrajinskog
tajništva za kulturu, javno informiranje
i odnose s vjerskim zajednicama

Na pragu blagdana i novih početaka

Draga naša *Kužiš?!* družino,

ovoga mjeseca stižemo vam nešto ranije – u susret blagdanima i onom prijeko potrebnom, zasluženom odmoru koji je pred vama. Vjerujemo da se već radujete raspustu i svim njegovim čarima: obiteljskim okupljanjima, blagdanima, darovima, dobroj hrani, duljem snu i malim ritualima koji ovo doba godine čine posebnim. Ipak, svjesni smo i toga da blagdani ne donose uvijek samo radost. Ponekad sa sobom otvore i neka teža osjećanja, uspomene ili tišine o kojima se rijetko govori. Upravo zato u ovom broju, u rubrici Psihologija, pišemo o temi *Kako preživjeti Božić*. Ako se ovih dana ne osjećate najbolje, zastanite, pročitajte tekst i podsjetite se koliko je važno biti strpljiv i blag prema sebi.

Materice su iza nas, Oci su pred vratima, a potom slijede Božić, važni imendani i ono simbolično okretanje nove stranice – ulazak u novu godinu. Teško je povjerovati da se još jedna godina privodi kraju. Za svakoga od nas bila je drugačija: nekome ispunjena, nekome izazovna, nekome pomalo od oboje. Ono što nam svima ostaje jest prilika da zastanemo, izvučemo lekcije, pokušamo razumjeti zašto su se neke stvari dogodile baš tako, ali i da se svjesno prisjetimo lijepih trenutaka, osmijeha, uspomena i malih pobjeda koje su nas oblikovale.

U prošlom smo uvodniku pisali o mogućim načinima proslave Nove godine i popularnim adventima diljem regije, a u ovom broju donosimo anketu među mladima koji nam otkrivaju kako će dočekati Novu godinu. Ako vam nedostaje ideja, možda vas upravo taj tekst inspirira.

Blagdansko raspoloženje nastavljamo i kroz preporuke za gledanje: nekoliko mladih predlaže serije idealne za zimske večeri, jer znamo: ovo je savršeno vrijeme za ušuškati se, skuhati čaj ili kavu, posegnuti za kolačima i kolicama te bez grižnje savjesti »bindžati« omiljenu seriju ili film.

Kao i u svakom broju, donosimo i pregled događanja među mladima u proteklom mjesecu, reportažu iz Amerike, intervju s talentiranim mladićem koji izrađuje svijeće, kao i zanimljive i korisne tekstove iz rubrika vezanih za gaming i modu. Ponovno se čitamo krajem siječnja, kada ćemo se već polako pripremati za prela, a božićne zabave i blagdanska euforija ostat će u toplim uspomenama.

Hvala vam što ste i ove godine srce našeg časopisa – što rastemo zajedno, što nam svojim aktivnostima, uspjesima i talentima stalno dajete nove razloge za priče i obogaćujete naše stranice. Želimo vam mirne i lijepe blagdanske dane te da u novu godinu zakoračite s puno elana, dobre energije i volje za učenjem, rastom i napretkom. I ne zaboravite: prave vrijednosti – ljubav, prijateljstvo, pravednost, dobra namjera i trud – uvijek su temelj dobre godine.

Sretni i blagoslovljeni božićni i novogodišnji blagdani!

3

UVODNIK

Mjesec za nama

Šokačko veče u Sonti

KPZH Šokadija iz Sonte priredila je 22. studenoga Šokačko veče, koje ujedno predstavlja najznačajniju manifestaciju ove udruge. Šokačko veče organizira se od 2002. godine i tijekom programa sudionici pjesmom i plesom predstavljaju jezik, nošnju, običaje i pjesmu. Šokačko veče otvoreno je Šokačkom himnom, koju je skladala **Božana Vidaković**, članica Šokadije.

U punoj dvorani Doma kulture uz Šokadiju nastupili su OKUD Ivo Lola Ribar, učenici odjela tambure u Sonti Glazbene škole Stevan Hristić iz Apatina, KUD József Attila iz Svilojeva i KUD Dukat iz Vladislavaca. Proglašene su i najbolje pjesme pristigle na natječaj Za lipu rič. Pobjedničku pjesmu napisala je **Marica Mikrut**, rođena Sončanka koja živi u Somboru, dok je na natječaj stiglo 11 pjesama koje su pisane na šokačkoj ikavici.

Izložba božićnjaka u Tavankutu

Tradicionalna izložba božićnjaka – drugi događaj u okviru programa Advent u Tavankutu 2025. – otvorena je 30. studenoga u tavankutskoj Galeriji Prve kolonije naive u tehnici slame. Izložbu, na kojoj se osim božićnjaka mogu pogledati i božićni ukrasi

ukrašeni slamom, pripremili su članovi likovno-slamarskog odjela HKPD-a **Matija Gubec**, a u izradi su sudjelovala i djeca i mladi koji su 17. studenoga prisustvovali božićnim radionicama za izradu božićnih ukrasa i figurica za božićnjake koje su vodile Gupčeve slammarke.

Izložbu je otvorio župnik župe sv. Jurja u Subotici vlč. **Tomislav Vojnić Mijatov**, a u okviru programa nastupili su članovi tamburaškog odjela Gupca pod vodstvom **Marka Grmića**, dječji zbor župe Srca Isusovog *Isusovi anđeli*, kojeg vodi kantorica **Elizabeta Stojković**, te zbor HKPD-a **Matija Gubec** pod vodstvom **Emine Tikvicki**.

Festival bunjevački pisama u znaku srebrnog jubileja

Godišnji koncert HGU-a Festival bunjevački pisama koji je bio u znaku jubileja – 25. godina, održan je 3. prosinca u velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici. Idejni tvorac Festivala i današnji predsjednik HGU Festival bunjevački pisama prim. dr. **Marko Sente** rekao je kako pokrećući sam Festival nije ni sanjao da će sve ići ovako.

»Mislim da danas mogu reći da smo nadišli sami sebe, odnosno početne ideje i da se i večerašnjim koncertom moglo vidjeti koliko toga je urađeno u ovih četvrt stoljeća. Možda sama brojka 25 godina i ne zvuči puno, ali kad kažemo da je tijekom ovih četvrt stoljeća nastalo više od 450 novih pjesama, koje su namjenski pisane za Festival, onda se jasno može vidjeti koliko je tu truda i rada uloženo«, navođeno je Sente.

»Mnogi su prvi puta napisali tekst, glazbu ili aranžman upravo za ovaj Festival, a isto tako ima i onih koji su prvi puta stali pred publiku i zapjevali na našem Festivalu. Mislim da mi sada još nismo ni svjesni svega, i što smo sve ostavili za buduće generacije«, kazao je dopredsjednik HGU-a *Festival bunjevački pisama* **Vojislav Temunović**.

Sve pjesme izvedene na ovih 25 festivala studijski su snimljene. Svake godine objavljen je i CD, te u novije vrijeme i USB s festivalskim pjesmama. Dodijeljeno je i preko 200 nagrada, a neke od nagrađenih pjesama izveli su **Antun Letić Nune, Marija Kovač, Josip Francisković, Ante Crnković, Lidija Ivković, Tamara Štricki Seg**, ansambl *Ruže* i ansambl *Hajo*.

Stvarajući Festival, organizatori su uvidjeli potrebu za stvaranjem vlastitog kadra, te su tako pokrenuli i Smotru dječjih pjevača i zborova, Dječji tamburaški orkestar, a od prije dvije godine i dječji zbor *Raspjevane zvjezdice*, koji su imali i svoj dio programa.

Sve soliste, kao i na festivalima pratili su tamburaši – članovi Velikog tamburaškog orkestra HGU-a *Festival bunjevački pisama*, koji je uvježbala i njime ravnala prof. **Mira Temunović**.

Izložba božićnjaka u Subotici

Izložba božićnjaka, 29. po redu, koju tradicionalno organizira Etnološki odjel *Blaško Rajić* pri Katoličkom društvu *Ivan Antunović* iz Subotice, otvorena je početkom prosinca u predvorju subotičke Gradske kuće. Osim oko 50 svečanih božićnih kolača, mogle su se pogledati i dvije prodajne izložbe božićnih predmeta i ukrasa koje su izradili članovi likovnog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice i likovnoslamarskog odjela HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta.

Izložbu je otvorio predsjednik KD-a *Ivan Antunović* preč. **Josip Štefković**, a u okviru programa otvorenja nastupio je dječji zbor *Marijine zvjezdice* župe Uznesenja Blažene Djevice Marije s Bikova, čija je voditeljica **Kristina Ralbovsky**.

Obilježena 89. obljetnica HKUD-a Vladimir Nazor

Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo *Vladimir Nazor* obilježilo je 89. obljetnicu Društva na godišnjem koncertu kada je predstavljen rad folklorne i dramske sekcije, škole tambure i sportske sekcije.

Hrvatsko kulturno društvo *Miroљub*, danas HKUD *Vladimir Nazor*, osnovano je 6. prosinca 1936. godine i od osnutka do danas Društvo neprekidno radi i jedno je od najstarijih hrvatskih udruga u Vojvodini.

Rotary klub Zagreb stipendirao studenta iz Srbije

Rotary klub Zagreb organizirao je svečanu dodjelu godišnjih studentskih stipendija, koje se kontinuirano dodjeljuju. Među ukupno šest stipendista je i **Marko Babić** iz Novog Sada, student treće godine Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Stipendija se dodjeljuje studentima treće godine preddiplomskog studija te ih prati i tijekom master studija.

Do sada je čak šest stipendista bilo iz redova hrvatske zajednice u Srbiji.

Na svečanosti se u ime Hrvata u Srbiji obratila predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić**. Zahvalila se Rotary klubu Zagreb i svima koji su godinama pomagali učenicima i studentima iz Vojvodine.

Pripreme za studij u Hrvatskoj

Roditeljski sastanak za buduće brucose održan je početkom prosinca, kao i svake godine, u prostorijama Hrvatskog nacionalnog vijeća, s ciljem da se maturantima pruže jasne i sveobuhvatne informacije o upisu studija u Hrvatskoj. Predsjednica Odbora za obrazovanje u HNV-u **Nataša Francuz** navela je kako je na sadašnjim maturantima konačna odluka, ali da je na Vijeću i Odjelu za obrazovanje da pruže sve potrebne informacije. Ona je istakla da odlazak u drugu državu zahtijeva i neke posebne procedure i zahtjeve za upis te kako su oni već godinama prisutni za studente, od trenutka kada se odluče na upis pa sve do završetka studija.

6

Posebne upisne kvote

Francuz je s prisutnima razgovarala o upisu preko posebnih upisnih kvota za Hrvate izvan Hrvatske koje ostvaruju u suradnji sa Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske, ali i o mogućnostima za polaganje ispita državne mature.

»Ta dva puta više su vezana za upis, više ćemo se bazirati na posebne upisne kvote jer nam je iskustvo pokazalo kako se iz godine u godinu studenti isključivo upisuju preko kvote. Vrlo malo njih ide na ispite državne mature jer gotovo svi fakulteti danas daju tu mogućnost za upis preko kvote. Mali broj fakulteta, poput medicinskih ili nekih traženih smjerova, zahtijevaju ispite državne mature. Mi ne smatramo kvotu nekim zaobilaženjem procedura, ispita ili znanja, već je smatramo kao jednu priliku da svatko upiše ono što želi jer svakako imaju polaganje ispita ovdje u Srbiji. Ispiti državne mature u tom su slučaju još dodatno opterećenje studentima. Što se tiče posebnih upisnih kvota, nismo dobili informaciju da će ići drugačije od onoga što je i bilo prošlih godi-

na. U stalnom smo kontaktu sa Središnjim državnim uredom, sve ono što je potrebno za posebne upisne kvote će studenti koji se odluže za taj put doznati na vrijeme«, istakla je Francuz.

Prikupljanje dokumentacije

Nataša Francuz navela je kako prikupljanje potrebne dokumentacije uglavnom kreće krajem trećeg – početkom travnja, a kvote službeno izlaze u svibnju te kako oni prije toga, dok ne izađu kvote, ne mogu ni slati svu dokumentaciju.

»Imamo od prije dvije godine novi sustav 'Postani student'; svaki student se mora prijaviti u taj sustav i tu također mi skupa s njima sve prođemo. Čak smo prošle godine napravili zajednički upis u sustav kako ne bi bilo nekakvih problema. Od nostrifikacije diplome do prijave smjerova, fakulteta, za sve ćemo im pomagati i za sve smo tu. Ono što nam je sada na samom početku godine najbitnije jest prikupiti njihove potencijalne želje, jer odmah nakon blagdana šaljemo te želje Središnjem državnom uredu

i sveučilištima kako bi sveučilišta znala što su potrebe naših budućih studenata. Na osnovu tih inputa oni usklade svoje kvote. Praksa je pokazala tijekom godina kako sveučilišta uvažavaju naše molbe i ostave nam mjesto više ako je potrebno. Nije bilo nikakvih problema prošlih godina da netko nije upisao, sve je prolazilo kako treba. HNV je ovdje za studente, oni moraju uraditi svoj dio, ali mi im pomažemo koliko možemo. Kvota jest olakšica, ali ako fakultet ima prijemni koji se mora polagati, to nema veze s kvotom. Kvota omogućuje ulazak bez državne mature, ali prijemni ispiti se moraju polagati ako postoje«, rekla je Nataša Francuz.

K. U.

Uspješan početak u »Mreži čitanja«

Od ukupno 31 subotičkog srednjoškolkca koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku u Gimnaziji *Svetozar Marković*, Politehničkoj školi i Srednjoj medicinskoj školi, njih se 20 uspješno plasiralo na regionalnu razinu natjecanja u sklopu projekta za poticanje čitanja i kreativnosti »Mreža čitanja«. Online kviz školske razine održan je 5. prosinca, a sudjelovalo je 618 učenika iz Hrvatske i Subotice. Za prolazak dalje bilo je potrebno ostvariti najmanje 60% točnih odgovora, što su subotički učenici u velikoj mjeri postigli.

Ovogodišnja »Mreža čitanja« odvija se pod temom »U mreži potrage za identitetom«. U prvom krugu kviza učenici su odgovarali na pitanja iz romana *Sjena vjetra* španjolskog autora **Carlosa Ruiza Zafóna**. Za predstojeću, regionalnu razinu koja će biti održana u ožujku iduće godine sudionici će, uz ovo djelo, trebati pročitati i roman *Igre nasljedstva* autorice **Jennifer Lynn Barnes**.

Organizator natjecanja je Hrvatska mreža školskih knjižničara, a u Subotici program provodi Gradska knjižnica Subotica u suradnji s NIU *Hrvatska riječ*.

»Subotički srednjoškolci u projektu 'Mreža čitanja' sudjeluju već punih deset godina, što je i svojevrsni mali jubilej, a interes za knjigu i kviz i dalje ne jenjava. Još jednom se potvrđuje kako mladi ipak čitaju

ako im se pristupi na njima prijemčiv način. Dobar i mladima aktualan odabir knjiga, korištenje suvremenih tehnologija u kombinaciji s knjigom te kvalitetna animacija znatno doprinose tomu da se knjiga (i dalje) nalazi na pijeđestalu gdje joj je mjesto. Ne zaboravimo – djeca i mladi koji čitaju postat će ljudi koji razmišljaju«, navela je **Bernadica Ivanković**, knjižničarska savjetnica iz Gradske knjižnice Subotica koja je i koordinatorka ovog projekta u Subotici.

K. U.

Pitali smo mlade...

Gdje ćeš za Novu?

Bliži nam se kraj ove godine. Za neke je bila puna Bizazova, promjena i novih odluka, a za druge puna putovanja, zabave i mnogo učenja. Vjerujem da mnogi jedva čekaju novu godinu – to je vrijeme novih odluka, promjena i trenutak kada nam se čini da se sve loše iz prethodne godine briše te kada okrećemo novi list. Prije svega, treba nekako obilježiti doček Nove 2026. godine. Pitali smo naše mlade gdje planiraju proslaviti doček. Neki planiraju putovati, otići u klub, a neki će odabrati opušteniju varijantu sa svojim prijateljima. Ako još niste odlučili gdje ćete za Novu, možda vas neki od ovih prijedloga inspirira! Mi vam želimo sretnu i uspješnu novu 2026. godinu!

Leona Matković, 21 godina, studentica Odjela za biologiju u Osijeku:

»Ovu Novu godinu planiram proslaviti u Temišvaru (Rumunjska) sa svojom prijateljicom **Katarinom**. Godina 2025. bila je za mene jako dobra. Dočekala sam je u Estoniji, a usput sam putovala i u Poljsku i Finsku. Tijekom godine posjetila sam i druge destinacije – išla sam u Hrvatsku na more sa svojom obitelji, a posjetila sam i svoju host obitelj u Italiji

(onu koja me je ugostila kada sam kao srednjoškolka bila na razmjeni). Susret je svima bio predivan i nezaboravan. Jedno od najdražih putovanja ove godine bilo mi je hodočašće u Rim, posebno zato što je ova godina jubilarna, pa smo svi dobili potpuni oprost. Još jedna važna stvar u 2025. godini bile su zaruke moje sestre, zbog čega sam bila i ostala silno sretna, jer mi je ta molitva uslišana. U idućoj godini planiram završiti prijediplomski studij i upisati diplomski te realizirati još nekoliko zanimljivih puto-

vanja – neka sama, a neka s najbližima. Također bih voljela proširiti svoje vidike i naučiti nove vještine, primjerice još jedan strani jezik ili neki novi hobi, i još mnogo toga«.

Andrija Mandić, 19 godina, student Stomatološkog fakulteta u Beogradu:

»Dnevni doček Nove godine planiram proslaviti uz tamburaše u lokalnom *Terminal*. Za noćni doček dogovori su još u tijeku, ali će sigurno biti u krugu iste ekipe s kojom već posljednjih nekoliko godina dočekujem Novu godinu. Ova godina bila je vrlo posebna jer je donijela veliku prekretnicu u mom životu. Završio sam srednju školu i upisao fakultet koji volim, zbog čega mi se život, kao i većini, dosta promijenio. Sretan sam što studiram u drugom gradu i što imam mogućnost studirati ono što me zanima. U 2026. godini želio bih posjetiti neku destinaciju na kojoj još nisam bio. Uz to, volio bih se više po-

svetiti nekoj sportskoj aktivnosti i izgraditi disciplinu vježbanja. Kao i svake godine, volio bih se i u 2026. prisjećati radosnih i smiješnih trenutaka sa svojom obitelji i prijateljima«.

Marija Dulić, 23 godine, studentica Arhitektonskog fakulteta u Beogradu:

»Godina 2025. pomogla mi je u razbijanju strahova koji su mi nepotrebno blokirali put prema ostvarenju mojih zanimanja. Općenito, ove godine radila sam na unapređenju sebe – fizički i duhovno. Godinu su mi obilježili projekti koje sam uspješno radila u sklopu fakultetske nastave. S jednim od njih sudjelovala sam na natječaju 34. Međunarodnog salona urbanizma, na kojem smo, moje kolegice i ja, osvojile prvo mjesto u kategoriji studentskih radova. Neizostavan dio jubilarne i svete 2025. godine

bila je i *Dužijanca* – zahvala Bogu i pohvala čovjeku i njegovu radu. Veoma sam zahvalna što sam imala čast biti u ulozi ovogodišnje bandašice. Shvatila sam da ovu godinu krase zajedništvo, borba za bolje sutra i pomicanje granica, ne samo kroz moje male promjene, nego i kroz promjene u mom narodu kojemu je dosta zavatlavanja. Sudjelovala sam u studentskim šetnjama od grada do grada kako bismo pokazali da smo spremni za promjene koje su danas jako potrebne. Jedan od najvažnijih ciljeva za iduću godinu jeste da uspješno završim svoje petogodišnje studiranje, a nakon toga slijedi i traženje posla.

Željela bih još više raditi na sebi i duhovno, kako bih bila prisutnija, smirenija i povezanija s pravim vrijednostima. Planovi za iduću godinu nisu vezani samo za pronalazak sigurnog posla, nego i za djela koje me ispunjavaju i čine svestranijom osobom. Želim biti otvorenija za nova iskustva, znatiželjnija, hrabrija i spremna zakoračiti u nepoznato».

Nikola Sudarević, 23 godine, student Stomatološkog fakulteta u Beogradu:

»Ispraćaj Stare i doček Nove godine ovoga puta planiram provesti izvan države. Prijatelj me je pitao da s njim, u sklopu *Taizé* susreta, odem u Pariz. *Taizé*

je međunarodna kršćanska ekumenska zajednica koja često organizira putovanja u razne europske gradove. Susreti su ispunjeni molitvom i zajedništvom. Avantura će trajati osam dana i radujem se dobrom društvu i svim znamenitostima koje ću vidjeti, a posebno se radujem pravom francuskom kroasanu u kombinaciji s još boljom kavom! Zadovoljan sam kako je godina prošla i kako se bliži kraju. Teško je izdvojiti trenutak koji mi je obilježio ovu godinu jer su se, poput mozaika, svi događaji međusobno nadopunjavali, dajući tako jednu divnu, čak i neraskidivu, cjelinu. Jedan od najposebnijih događaja ove godine je svakako moje prvo kumstvo na vjenčanju, a pored toga tu su i mnoga nezaboravna putovanja (Torino, Malaga, Prag...). Kako se mom boravku na fakultetu sve više bliži kraj, volio bih da se u idućoj godini još više posvetim studiranju i prikupljanju različitih informacija, što iz stručne literature, što s predavanja. Nadam se da će iduća godina biti više ispunjena mirom, razumijevanjem i međusobnom empatijom, kako na lokalnom, tako i na globalnom nivou».

Ivan Huska, student socijalne pedagogije u Zagrebu:

»Novu godinu planiram proslaviti u Subotici s prijateljima. Za sam doček plan mi je provesti ga s ekipom animatora subotičkog oratorija na organiziranom dočeku u župi sv. Roka, a poslije toga družiti se

s prijateljima u kućnoj varijanti. Godinom 2025. sam jako zadovoljan – došao sam živjeti u Zagreb, imao novo radno iskustvo preko ljeta, putovao, upisao željeni fakultet, upoznao mnogo ljudi i uključio se u razne aktivnosti u zagrebačkom oratoriju. Najvažnije, otvorio sam si mnogo novih prilika za osobni razvoj. U novoj godini želim se posvetiti fakultetu, učiti dovoljno da polažem ispite u roku, želja mi je također posjetiti i obići Rim, čitati puno knjiga i razviti talente koje imam. Iako na kraju svake godine to kažem, stvarno želim da mi sljedeća godina bude još bolja nego ova. Sretno i svima vama u novoj godini».

Katarina Ivanković Radaković

Top serije kroz oči tinejdžera

U svijetu prepunom serija i online platformi nije uvijek lako pronaći onu koja će nas uistinu osvojiti – onu koja nas natjera da razmišljamo, osjećamo, učimo ili jednostavno uživamo nakon napornog dana. Upravo zato odlučili smo pitati nekoliko mladih gledatelja koje su serije na njih ostavile najjači dojam. Od napete povijesne drame *Chernobyl*, preko fantastičnog i emotivnog svijeta *Stranger Things*, mračno-duhovite misterije *Wednesday*, topline i svakodnevice *Gilmore Girls*, pa sve do predivne biblijske priče *The Chosen* – njihove preporuke daju priliku svakom da nađe nešto za sebe. U nastavku vam donosimo njihove dojmove, razloge zbog kojih su se baš te serije izdvojile kao omiljene, te što bi svaki gledatelj mogao iz njih ponijeti.

Chernobyl

Karlo Kujundžić preporučuje seriju *Chernobyl* koja, kako kaže, pripada žanru povijesne drame s elementima trilera, a inspirirana je stvarnim događajima vezanima uz nuklearnu katastrofu u Černobilu iz 1986. godine.

»Serija ima samo jednu sezonu i pet epizoda. Glavni likovi serije su Valerij Legasov, sovjetski znanstvenik koji pokušava otkriti istinu o nesreći, Boris

Ščerbina, visoki dužnosnik zadužen za krizno upravljanje, te Uljana Homjuk, lik koji predstavlja skupinu znanstvenika koji su radili na razotkrivanju uzroka katastrofe. Radnja se odvija u Černobilu, Pripjatu te u raznim političkim i znanstvenim ustanovama bivšeg Sovjetskog Saveza. Serija prati događaje prije, tijekom i nakon eksplozije reaktora u nuklearnoj elektrani Černobil. Glavna tema je borba za istinu u sustavu koji sve pokušava prikriti, kao i prikaz hrabrosti ljudi koji su riskirali i često izgubili vlastite živote kako bi spriječili još veću katastrofu i zaštitili milijune drugih. Najviše mi se u seriji dopada to što je radnja napeta i realna, tako da imam osjećaj kao da sam stvarno tamo i da pratim izbliza. Posebno me dojmilo koliko su se obični ljudi žrtvovali i koliko jedna pogreška može izazvati ogromne posljedice. Preporučio bih seriju svima jer je zanimljiva i mislim da se može dopasti svakome jer je događaj istinit i možemo dosta toga naučiti iz tog događaja«.

Stranger Things

Antonija Kujundžić za *Kužiš?!* kaže da serija koja ju je »kupila« od samog početka i koja joj je duži period omiljena jest *Stranger Things*. Ona navodi kako ista pripada žanru znanstvene fantastike, horora i tinejdžerske drame, ali da ima i mnogo emocija i humora.

»Glavni likovi su Eleven, Mike, Dustin, Lucas, Will, Max i ostatak njihove ekipe, a radnja se odvija u malom, naizgled mirnom gradu Hawkinsu. Priča počinje nestankom jednog dječaka, a onda se polako otkriva čitav paralelni svijet, *Upside Down*, pun čudovišta i tajnih eksperimenata. Ono što mi je najzanimljivije jeste kako se obična djeca suočavaju s potpuno nenormalnim stvarima i pritom ostaju zajedno bez obzira na sve. Posebno volim Eleven, jer je jaka, posebna, ali i vrlo ranjiva, pa je lako povezati se s njom. Svi likovi su mi dragi na svoj način, a Dustin me uvijek nasmije svojim komentarima. Najviše mi se dopada njihovo zajedništvo i osjećaj napetosti zbog kojeg jedva čekaš sljedeću epizodu. Seriju bih preporučila svima koji vole misterije, napete priče, ali i iskrena prijateljstva koja se provlače kroz svaku sezonu. Serija ima pet sezona i svaka je odlična, ali meni se posebno dopada posljednja iako nije još uvijek do kraja objavljena. Mislim da će se posebno dopasti tinejdžerima, jer ima mnogo avanture i

CHERNOBYL

emocija, ali i odraslima koji vole priče koje te potpuno uvuku u svoj svijet».

Wednesday

Adam Martin Nagel kao omiljenu seriju izdvaja *Wednesday* koja, kako navodi, pripada žanru fantastične misterije, uz elemente horora, komedije i tinejdžerske drame.

»Serija prati Wednesday Addams dok dolazi u Nevermore, gdje pokušava razotkriti seriju čudnih napada i otkriti istinu o misterioznom čudovištu koje napada stanovnike malog gradića. Uz to istražuje i tajnu koja je povezana s njezinom obitelji i vlastitim moćima. Pored Wednesday, glavni likovi su Enid Sinclair, Tyler, Xavier i Bianca. Dok sam gledao seriju, najviše mi se dopala mračna atmosfera, napetost i čest originalan humor. Preporučujem ovu seriju svima koji vole misterije i istrage, mračnu i napetu atmosferu, kao i mračne i originalne likove«.

Gilmore Girls

Kao svoju najdražu seriju **Lea Vojnić** odabrala je *Gilmore Girls* koja pripada žanru obiteljske drame i komedije.

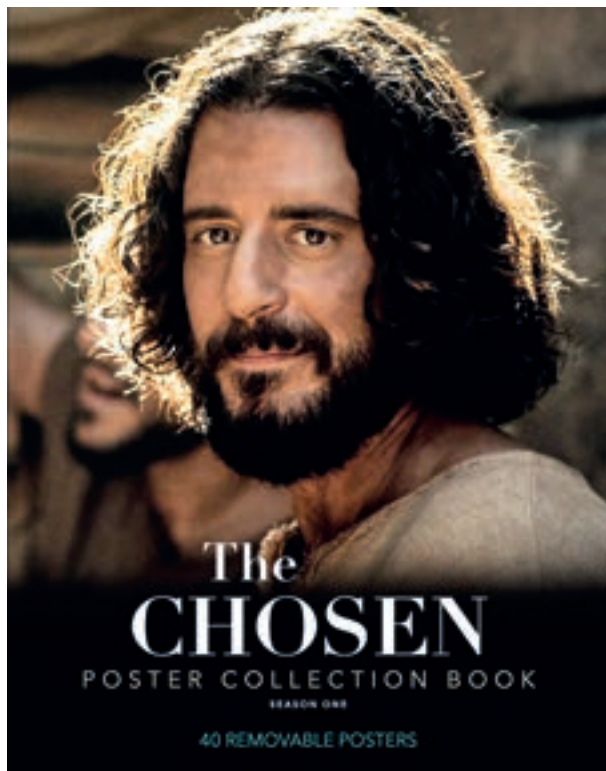
»Glavni likovi su majka i kćer Lorelai i Rory, koje više predstavljaju dinamiku najboljih prijateljica nego majke i kćeri. Radnja se odvija u malom gradu Stars Hollow s populacijom manjom od deset tisuća ljudi. Radnja prati svakodnevni život Lorelai i Rory i njihov odnos sa školom, prijateljima, malim gradom... Lorelai je samohrana majka koja je imala

16 godina kada se rodila Rory. Kod serije mi se najviše dopada topla atmosfera i duhoviti dijalozi. Sviđa mi se realnost serije i opuštenost koja se pruža kroz nju. Preporučila bih je zbog njezine lakoće gledanja, opuštenosti i duhovite atmosfere. Lako je poistovjetiti se s likovima i zaljubliti samu radnju i likove. Serija je za sve uzraste, ali posebno je preporučujem tinejdžerima«.

The Chosen

Jelena Kujundžić izdvaja seriju *The Chosen* koja je, kako kaže, povijesna biblijska drama koja na dojmljiv način prikazuje život Isusa Krista kroz oči ljudi koji su ga susreli.

»Radnja se odvija u Galileji, Judeji i Jeruzalemu u 1. stoljeću, a glavni likovi su Isus, Marija Magdalena, Šimun Petar, Matej i ostali apostoli. Serija se ne oslanja samo na poznate biblijske događaje, već posebno na osobne priče likova – njihove strahove, sumnje, borbe i promjene koje doživljavaju nakon susreta s Isusom i njegovim riječima. Preporučila bih je svima koji vole povijesne ili dramske serije, ali i

onima koji traže inspirativan sadržaj koji potiče na razmišljanje. Posebno bi se mogla svidjeti obitelji, vjernicima i svima koji cijene priče o osobnom obraćenju i duhovnom rastu. Najviše mi se sviđa što su likovi prikazani vrlo realistično, prirodno s toplim i blagim humorom koji čini priču pristupačnom i dirljivom. Serija odiše snažnom porukom nade, vjere i oprosta, a istovremeno nas potiče da se naša vjera treba produbljivati i rasti te naviještati u svakodnevnom životu«.

Lucija Horvacki

25 godina »Festivala bunjevački pisama«

Nezaboravne američke destinacije

U prošlom broju *Kužiša?!* pisala sam o svom *Work and Travel* iskustvu, a sada donosim priču o putovanjima kojima sam završila svoje američko ljeto. Svaki grad koji sam posjetila imao je svoj ritam i karakter: negdje sam se osjećala kao u filmu, negdje kao u muzeju povijesti, a negdje kao da hodam kroz živo čudo prirode. Ovo je moj mali vodič kroz velika mjesta — onako kako sam ih ja vidjela i doživjela.

WASHINGTON D.C. — grad najvažnijih odluka za svijet

U Washington sam putovala s prijateljicom, a već po dolasku jasno se vidjelo da je ovo grad u kojem se osjeća ozbiljnost politike i povijesti. Washington je elegantan, ozbiljan i uređen — kao da svaki njegov korak podsjeća na to da se ovdje donose odluke koje mijenjaju svijet. Prvo smo otišle do Capitola, jedne od najprepoznatljivijih građevina na svijetu. Imale smo priliku ući unutra i razgledati prostorije koje su otvorene posjetiteljima. Hodnici puni freski, kupole pod kojima se šulja povijest, makete, galerije, postavke...sve je izgledalo toliko monumentalno da me istodobno i zadivilo i smirilo. U parku ispred zgrade dočekale su nas pitome vjeverice koje bez

straha prilaze ljudima. Washington je poseban i po tome što se najvažnije znamenitosti nalaze gotovo u istoj ulici: Capitol, Bijela kuća, Washington Monument, Lincolnov memorijal i svi Smithsonian muzeji koji su besplatni. Posjetili smo i *Smithsonianov National Air and Space Museum*, u kojem se mogu vidjeti originalne letjelice i najvažniji trenuci razvoja zrakoplovstva. Nakon toga otišle smo u Kongresnu knjižnicu — najveću knjižnicu na svijetu i vjerojatno najljepšu koju sam ikada vidjela. U *National Gallery of Art* vidjele smo radove najpoznatijih slikara, među njima originalne Monetove slike i *Ginevru de' Benci*, jedini Leonardov rad u cijeloj Americi. Dan smo završile kod Bijele kuće, mjesta koje svi znamo iz vijesti i filmova, ali tek uživo shvatiš koliko je zapravo mala, jednostavna i dobro čuvana. Potom smo prošetale do Washington Monumenta i Lincolnova memorijala. Stajati pred kipom **Abrahama Lincolna** bio je poseban trenutak, a pogled na Reflecting Pool — poznat iz bezbroj filmova — uživo djeluje još moćnije.

PHILADELPHIA — grad slobode i Rockyjevih koraka

Philadelphia je grad koji na prvi pogled osvaja svojom živahnom atmosferom i bogatom poviješću. Dok šetaš njezinim ulicama, ne možeš izbjeći osjećaj kao da si zakoračio na filmski set. Putovala sam s prijateljem iz kuće, i dok smo hodali ulicama, stalno smo nailazili na lokacije koje izgledaju poznato — jer i jesu. Philadelphia je grad u kojem je snimljen *Rocky*, a ta energija sportskog ponosa i dalje se osjeti. Zastave iz različitih država svijeta prate vas cijelim putem do čuvenih Rocky stepenica, koje danas simboliziraju snagu, pobjedu i upornost. Popeti se do vrha znači učiniti isto što i Rocky u slavnoj sceni — a pogled na grad s te visine zaista je poseban. Posjetili smo *Liberty Bell*, simbol američke slobode, te *Independence Hall*, gdje je potpisana Deklaracija neovisnosti. Hodajući tim prostorijama, zapravo hodaš kroz srce američke povijesti. Ušli smo i u predivnu baziliku svetog Petra i Pavla, prostranu i raskošnu, a dan završili uspinjanjem na *Philadelphia City Hall*, najveću općinsku zgradu u SAD-u, prepoznatljivu po kipu **William Penna** na samom vrhu. Pogled odozgo pokazuje koliko je Philadelphia raznolika: povijesne kuće, moderni neboderi, ulice koje se računaju u svim smjerovima — pravi mali američki mozaik.

NEW YORK CITY — grad koji nikada ne spava

Tri dana u New Yorku bila su avantura za sebe. Prvi dan provela sam s četiri cure iz Bosne koje sam upoznala slučajno na licu mjesta, a drugi sam dan odlučila sve obići sama — i ponosna sam na to. Krenule smo brodom na otok Liberty, do Kipa slobode. Kada sam ga vidjela, iskreno — nisam mogla vjerovati. To je nešto što sanjaš kao dijete, nešto što vidiš na slikama i filmovima, a onda odjednom stojiš pred tim simbolom Amerike. Šetnja Wall Streetom, pogled na goleme poslovne zgrade, pa onda Brooklyn Bridge — most koji povezuje Manhattan i Brooklyn i odakle se pruža jedan od najpoznatijih pogleda na svijetu. Vidjela sam i memorijal na mjestu Blizanaca, tih, do-

stojanstven, snažan. Kada stojiš tamo, shvatiš koliko je povijest ovog grada teška i slojevita. Penjale smo se na Edge, stakleni vidikovac na 100. katu iz kojeg se New York prostire: milijarde svjetala, tisuće ulica, nepregledna masa života. Zalazak sunca na tom mjestu — između nebodera koji ga pokušavaju »sakriti« — prizor je koji nikada neću zaboraviti. Times Square navečer izgleda kao da je netko uključio svjetla cijelog svijeta odjednom. To je mjesto koje nikad ne spava, prepuno reklama, svjetlosti i blještavila. Sutradan sam posjetila Grand Central Terminal, pa Rockefeller Center, gdje se svake godine postavlja golemo božićno drveće s više od 50 tisuća lampica. Ušla sam u Javnu knjižnicu i šetala Bryant Parkom, jednim od najugodnijih mjesta za predah. Katedrala svetog Patrika ostavila me bez daha svojom neogotičkom arhitekturom koja stoji kao kontrast staklenim neboderima oko nje. Empire State Building, još jedan simbol New Yorka, pružio mi je pogled koji se teško opisuje riječima. Šetala sam Petom avenijom, spuštala se prema Central Parku — ogromnom zelenom moru usred grada. Sve me podsjećalo na film

Sam u kući 2, pa sam posjetila i Plazu, hotel u kojem je Kevin boravio. New York je dosta prljav, neuređen, kaotičan — ali i najposebniji grad na svijetu. Grad u kojem te nitko ne gleda, nitko ne pita, nitko ne procjenjuje. Grad u kojem možeš biti potpuno svoj. I baš zato ga jedva čekam ponovno posjetiti.

NIJAGARINI SLAPOVI — susret s čudom prirode

Boravak na Nijagarinim slapovima trajao je dva dana, a cijelo iskustvo bilo je prava mala avantura. Putovala sam s prijateljicom, upoznala mnoštvo studenata s programa, a usput — i jednog momka iz Subotice! Najprije smo stali kod Taughannock Falls, manjih slapova smještenih u predivnom parku. Ali ništa nas nije moglo pripremiti za trenutak kada smo napokon stigli do Nijagarinih slapova. Silina vode koja pada preko litica, zvuk koji trese tlo, maglica koja vas zapljusne čim se približite — to je prizor koji se ne može usporediti ni s čim što sam ikada vidjela u prirodi. Ukrkali smo se na brod, obukli kabanice i krenuli prema slapovima. Čak ni kabanice nisu mogle sakriti činjenicu da ćete biti potpuno mokri, ali upravo je u tome bila čar. Svi smo se smijali, držali balans, pokušavali uhvatiti trenutak — i uživali. Vidjeli smo i spomenik Nikole Tesle, koji se ondje nalazi jer je upravo Tesla svojim sustavom izmjenične struje omogućio da se energija vodenog toka koristi za opskrbu električnom energijom. Kasnije smo prešle na kanadsku stranu i dobile pogled koji izgleda kao razglednica. Tako da mogu reći da sam bila i u Kanadi! Navečer, kada se slapovi osvijetle raznim bojama, sve izgleda kao čarolija. A kada sunce zasja, prskanje vode stvara dugu koja se proteže iznad slapova — prizor koji obara s nogu!

Iako sam tijekom svojih prijašnjih posjeta Americi već vidjela mnogo toga — od Chicaga do Miamijsa — još dvije velike želje ostale su neispunjene: zapadna obala s Kalifornijom, njenim nacionalnim parkovima i prirodnim čudima te, naravno, Havaji. U sljedećem broju *Kužiša?!* čitat ćete o mladima koji su upravo te destinacije posjetili nakon svog programa u Americi.

Josipa Dulić

ROBOT ROY

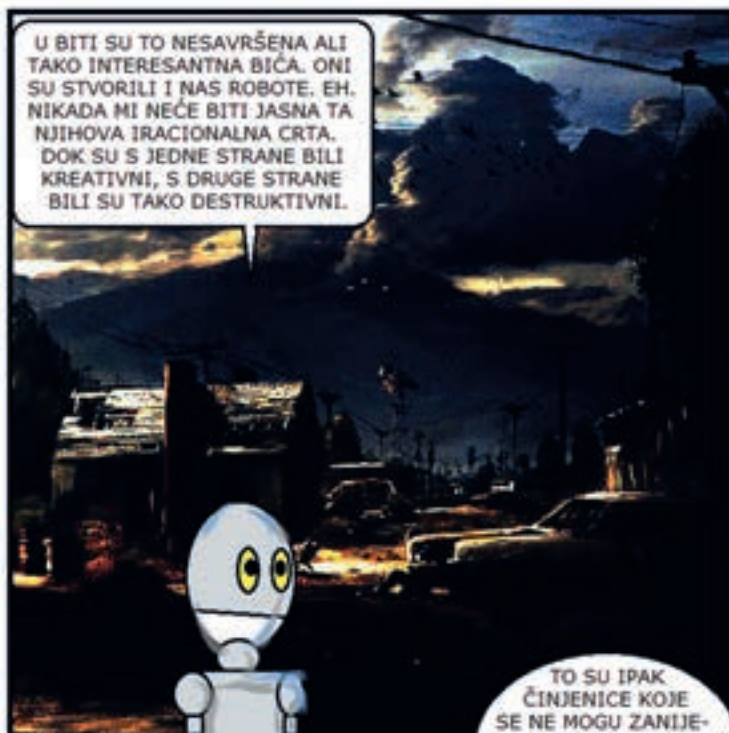
SCENARIJ, CRTEŽ I DIGITALNA OBRADA: KRISTIJAN C. SEKULIC 2025

SUDNJI DAN

LJUDI SU S PRAVOM STRAHOVALI OD TOG DANA KAKO ĆE SE NJIHOVA CIVILIZACIJA ZAUVIJEK I KONAČNO URUŠITI.

U BITI SU TO NESAVRŠENA ALI TAKO INTERESANTNA BIĆA. ONI SU STVORILI I NAS ROBOTE. EH. NIKADA MI NEĆE BITI JASNA TA NJIHOVA IRACIONALNA CRTA. DOK SU S JEDNE STRANE BILI KREATIVNI, S DRUGE STRANE BILI SU TAKO DESTRUKTIVNI.

TO SU IPAK ČINJENICE KOJE SE NE MOGU ZANIJEKATI. MOJ PROGRAM MI DOPUŠTA ULJEPŠAVATI STVARI, ALI NE MIJENJA ZBILJU.

17

A U ZBILJI SAM TAKO USAMLJEN, JER MI JE OVO OSMI BOŽIĆ KAKO NE NALAZIM NIKOG ŽIVOG DA SE DRUŽI SA MNOM. NIGDJE NEMA NI ČOVJEKA NI ROBOTA. IPAK STATISTIČKI PRORAČUN ULJEVA NADU.

... KAKO JE SUDNJI DAN PREŽIVJELO 12% OD UKUPNE POPULACIJE U OBLASTIMA GUSTE NASELJENOSTI.

Gdje kreativnost susreće strpljenje

18

U obitelji Piuković živi i stvara jedan poseban mladi talent – trinaestogodišnji **Roko**, učenik 7. razreda Osnovne škole *Ivan Milutinović* u Subotici. Najmlađi među svoje troje braće i sestara – dvije starije sestre i jednim bratom – Roko je pronašao hobi koji je brzo prerastao u nešto više. U pitanju je izrada mirisnih svijeća pod imenom *Arum Candles*. U kućnoj atmosferi, okružen obitelji i svojom maštom, Roko oblikuje svijeće raznih boja, oblika i mirisa. Prvo ih je dijelio na Instagramu, a danas ima i svoju internetsku stranicu. Njegova mala radionica postala je mjesto gdje kreativnost susreće strpljenje, a svaka svijeća priča svoju priču – mirisom, izgledom i dodiranjem njegovih ruku.

KUŽIŠ?! Kako je počela tvoja izrada svijeća i sjećaš li se prve koju si objavio na Instagramu?

Izrada mirisnih svijeća počela je zahvaljujući jesenskoj atmosferi koja me jako inspirirala. Prva svijeća koju sam ikada napravio bila je *Orange*, s intenzivnim mirisom naranče, i baš ona bila je prva koju sam objavio na Instagramu.

KUŽIŠ?! Kako si se osjećao kad si vidio prve lajkove i komentare?

Osjećao sam se uzbuđeno i iznenađeno. Prva pomisao bila mi je da ova ideja možda i nije tako loša kao što sam u početku mislio.

KUŽIŠ?! Koji ti je dio izrade svijeća najdraži – mirisi, boje ili oblici?

Najdraži dio mi je vađenje malih voskića iz kalupa, jer tada vidim konačni oblik koji sam stvarao. Volim

U svijetu u kojem se sve više govori o štetnosti i toksičnosti svijeća koje se masovno proizvode za trgovine – zbog parafinskih voskova, sintetičkih mirisa i tvari koje pri gorenju mogu škoditi zdravlju – ručno rađene svijeće od prirodnih sastojaka postaju važnija i sigurnija alternativa. Ako želite podržati Roka, njegove svijeće možete pronaći na Instagram profilu *@arum.candles*. Ondje ih vrlo lako možete naručiti – dovoljna je samo jedna poruka u Inbox.

i pakiranje svijeća, jer tada sve izgleda uredno i spremno za druge.

KUŽIŠ?! Što te potaknulo da napraviš i svoj sajt, nakon Instagrama?

Na ideju za sajt došao sam jer sam htio ponuditi više informacija o svakoj svijeći. Mislio sam da će kupcima biti lakše odabrati svijeću ako odmah mogu vidjeti sve detalje na jednom mjestu.

KUŽIŠ?! Imaš li neku svijeću koja ti je posebno draga?

Imam – najdraža mi je *Strawberry Shake*. Volim je zbog njezina izgleda i dodatka koji je čine posebnom. Mnoge ljude baš ta svijeća privuče svojim izgledom, što mi je jako drago.

KUŽIŠ?! Kako se osjećaš kada ti netko kaže da mu se tvoja svijeća posebno svidjela?

To mi zaista puno znači jer vidim da se moj trud isplatio. Ponekad pomislim i da će možda ponovno

kupiti svijeću. Trenutno razmišljam o tome da uvedem i poklon-kartice.

KUŽIŠ?! Tko ti je najveća podrška?

Uz moju obitelj, najveća podrška su mi moje sestre. One me stalno potiču i ohrabruju da nastavim raditi ono što volim.

KUŽIŠ?! Kako zamišljaš *Arum Candles* u budućnosti – što bi volio da se dogodi?

Volio bih imati svoj mali studio za izradu svijeća, a možda i nekoliko suradnika koji bi radili sa mnom. Ali vidjet ćemo – sve dolazi polako, uz trud.

Josipa Dulić

Pjesme za primjer: Mihaela Rica

To je ljubav, osjećaš li?

Liječi li ljubav sve bolne rane?
Postoji li u njoj magija nevidljiva koja nas usred noći
vraća u trenutke za koje smo mislili da nikada neće
proći?
Prenosi li ona želje na kraj nebeskog svoda
zaleđenim otkucajima srca koje je tamo dočekala
sloboda?
Ili pak, kao pjesma, odjekuje uzimajući maha
sve do posljednjeg uzdaha?

Ode li ona toliko daleko
da sve boli utihnulog čovjeka iščeznu kroz njen sjaj?
Vrati li nam ona bar jedan iskreni zagrljaj?
Čuva li lica znana
od ljudskom mržnjom protkanih zala?
Osjeti li da su ona nevino stradala?

I u beskrajnom plavetnilu tuge,
podsjeća nas, Božje slugo,
na svaku ugašenu zvijezdu
koja u našem srcu vječno spi.
To je ljubav,
osjećaš li?

Pustoš

Spokojno odajuć' tvojim sokacima
Čujem digod koji diči osmih
I srićem se s dobro poznatim licima
A u srcu spada sumrak tih.

I u avlijama pustoš vlada
Čeljadi nema i starima je žo
Što ih je u varoši sreła nada
A u srcu mrak je spo.

Sad samo pisma stara odjekiva
I svako na drugi svit polako će poć'
Di ih dragi Bog dočekiva
Dok u srcu otkucava ponoć.

Mihaela Rica živi u Beregu i učenica je trećeg razreda prirodoslovno-matematičkog smjera Gimnazije u Somboru. Svoj svakodnevni život ispunjava učenjem, druženjem i aktivnostima koje joj pomažu da pročisti misli, poput vožnje bicikla i trčanja. Opisuje se kao optimistična osoba s velikim ambicijama. Iako u slobodno vrijeme piše poeziju, svoju budućnost zamišlja u bijelom mantilu – kao liječnica. Najviše uživa u satovima kemije, matematike, fizike i biologije, jer ih doživljava kao predmete koji razvijaju logiku, preciznost i vještinu rješavanja problema. Također, Mihaela ističe važnost provoditi vrijeme u društvu, pa često putuje i izlazi s prijateljima.

19

Završna večer Dana hrvatske kulture u Somboru

Plesovi i pisme

Udruga građana *Urbani Šokci* iz Sombora priredila je 28. studenog u Mađarskoj građanskoj kasini završni program 15. Dana hrvatske kulture. U programu su sudjelovali HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice i ŽPS *Kraljice Bodroga* iz Monoštora.

»Osnovani smo 2008. godine kao udruga građana. Tijekom ovih 18 godina dvaput smo bili domaćini zajedničke manifestacije šokačkih udruga *Šokci i baština*, organizirali smo petnaest Dana hrvatske kulture, 54 književne večeri, šest međunarodnih izložbi, 17 međunarodnih okruglih stolova, objavili 15 stručnih radova, pet zbornika i 18 knjiga«, kazala je predsjednica UG *Urbani Šokci* **Marija Šeremešić**.

K. U.

Kako preživjeti Božić?

Uovo vrijeme godine mnogi od nas već osjećaju poznati pritisak. S jedne strane, čim čujemo riječ »Božić« u glavi bljesne slika idealne obitelji, sklada, ljubavi, mira (skoro kao s reklame). S druge strane, u realitetu često nije tako. Dakle, s jedne strane očekivanja a s druge realitet pa su frustracija i razočaranje neminovni. Da bismo olakšali sebi ovo razdoblje važno je prepoznati očekivanja i koliko su idealizirana te ih uvažiti kao želje koje imamo, ali ne smatrati ih realitetom ili nečim što će se ostvariti.

Propuštanje stvarnih iskustava

Bez obzira je li riječ o Božiću ili nečemu drugom, što smo više uronjeni u fantaziju i očekivanja to više propuštamo stvarna iskustva. Realitet često izbjegavamo jer u njemu postoje stvari koje su nam teške ili koje si ne želimo priznati. Realitet često kaže: odnos koji je bio težak u ožujku neće postati skladan samo zato što je prosinac bez obzira koliko se mi nadali.

Kada očekujemo od Božića da »ispegla« realitet, mi uvelike propuštamo stvarna iskustva, bila ona lijepa ili teška. Čak i kada su teška, suočavanje sa stvarnim iskustvima je važno jer nas može potaknuti da počnemo mijenjati ono što nam nije funkcionalno.

Bijeg od prošlosti

Kada uronimo u idealiziranu sliku Božića, lako zaboravimo da su obitelji i mjesta traume, zlostavljanja, emocionalnog pritiska... Želja za »normalnim« Božićem je ljudska, ali transgeneracijske rane ne reagiraju na kalendar. Kod nekih pokušaj stvaranja savršenog Božića služi kako bi zaboravili i ispravili sve one nesavršene božiće iz prošlosti: stric ili tata koji se napiju pa postanu neugodni i dosadni; mama koja je toliko iscrpljena od svih priprema da je kivna na sve; neugodna pitanja poput: »Kad ćeš naći dečka?«; »Kako ispiti?« i razna druga kršenja granica tako tipična za ovo podneblje.

Božić u realitetu dolazi u puno različitih oblika od kojih neki jednostavno nisu lijepi ni ugodni. Nažalost, stare rane ne možemo zacijeliti nekim postupkom u sadašnjosti.

Regresija u prisutnosti roditelja

Bez obzira jesmo li tinejdžer, student ili odrasla osoba koja ima svoju obitelj, kontakt s roditeljima kod svakoga od nas aktivira neke stare obrasce i u nekim situacijama reagiramo kao nekadašnje dijete. Ako je odnos zero, taj povratak je blag. Ako

je opterećen, reakcije mogu biti snažnije. Ako ste se nekada zatekli da kažete sebi: »Pa rekao sam sto puta da joj neću više objašnjavati jer ionako nema smisla i opet sam napravio isto!«...regresija može biti objašnjenje zašto s mamom ili tatom upadnete u stare zamke iako znate bolje.

Pritisak obveza i umor

Blagdani donose više obveza, manje vremena i često manje financija. A paralelno postoji želja da sve ispadne »kako treba«. To je trenutak kada narudžba kasni, poklon se čini bezidejan, a ručak kod njezinih zvuči privlačno koliko i hodanje po žeravicama. U svemu tomu, umjesto da prepoznamo da nam treba više odmora, usporavanje, više razumijevanja od sebe samih, mi često upadnemo u suprotno – povećamo očekivanja od sebe i nametnemo si još više obveza.

Kako si olakšati božićni period?

Najkraće moguće – smanjimo očekivanja. Planirajmo unaprijed ono što se može planirati, primijetimo trenutak kad nešto ne ide i odustanimo na vrijeme. Podsjetimo se da i ovo razdoblje prolazi. A kad je riječ o težim obiteljskim temama, one se ne gase. No, u terapiji se mogu proraditi i dati drugačiji oblik budućim susretima.

Ako ste se prepoznali u ovome, potpuno je razumljivo. Blagdani aktiviraju dijelove nas koje tijekom godine ni ne primijetimo. Sada znate zašto se ti obrasci javljaju i kako ih možete anticipirati. Korisno je zapisati misao koju želite ponijeti sa sobom u naredne tjedne. To je mali, ali stvaran način da se pripremimo za blagdane bez iluzije da moramo i da moraju biti savršeni.

Marina Balažev, prof. specijalizantica transakcijske analize, smjer psihoterapija

Hit igrica – Rust

Rust je jedan od najpoznatijih »survival« naslova današnjice, a iza njega stoji britanski nezavisni studio *Facepunch Studios*, osnovan 2004. godine. Radi se o relativno malom, ali izuzetno kreativnom timu koji se proslavio igrama poput *Garry's Moda*, no *Rust* je njihov najveći komercijalni uspjeh. Igra je najprije objavljena 2013. godine u ranoj pristupnoj verziji, a nakon dugog perioda razvoja i stalnih ažuriranja službeno je lansirana 2018. godine. Do danas je prodana u milijunima primjeraka i ostvarila je zaradu veću od stotinu milijuna dolara, čime se svrstava među najuspješnije indie naslove modernog doba. *Rust* je tijekom godina doživio preporod zahvaljujući streamerskim zajednicama i ponovnom rastu popularnosti 2021., kada je u kratkom roku dosegao rekordne brojke istovremenih igrača i ostvario impresivne prihode. Njegov dugoročni uspjeh leži u jednostavnoj, ali brutalnoj formuli: potpuna sloboda, surov svijet i potpuno nepredvidiva interakcija među igračima.

Radnja i koncept igre

Rust nema tradicionalnu priču, nema misija, nema konačne pobjede. Igrač se budi na obali nepoznatog otoka, gotovo gol, s tek nekoliko osnovnih predmeta u inventaru. Od tog trenutka kreće borba za preživljavanje u svijetu koji ne oprašta nepažnju. Prvi izazovi su glad, hladnoća, radijacija i divlje životinje, ali pravi neprijatelj su drugi igrači koji dijele isti prostor i iste resurse.

Cilj je izgraditi sklonište, prikupiti materijale, izgraditi bazu, kreirati oružje i obranu te pokušati preživjeti dovoljno dugo da igrač postane ozbiljan pro-

tivnik. *Rust* je igra koja u potpunosti ovisi o ljudskoj interakciji – igrači sklapaju saveze, izdaju jedni druge, napadaju tuđe baze i brane svoje. Svaka sesija kreira vlastitu priču, bez ikakvog scenarija osim onoga što sami igrači napišu kroz svoje postupke.

Player-base i uspjeh

Od samog početka *Rust* je imao fenomenalan komercijalni uspjeh. U prvim mjesecima prodani su milijuni primjeraka, a prihodi su rasli nevjerojatnom brzinom. Godinama kasnije igra i dalje ima stabilan i vrlo aktivan player-base. Na PC-u *Rust* redovito broji desetke tisuća dnevno aktivnih igrača, dok mjesečni broj i dalje doseže stotine tisuća. Na konzolama je prisutna jednako lojalna zajednica koja doprinosi živosti i raznolikosti gameplaya. Redovita ažuriranja, nova oružja, novi sustavi gradnje i optimizacije održali su igru svježom i nakon više od deset godina postojanja. *Rust* je tako postao primjer kako se dobro osmišljena, ali i dobro održavana multiplayer igra može dugoročno održati u samom vrhu žanra.

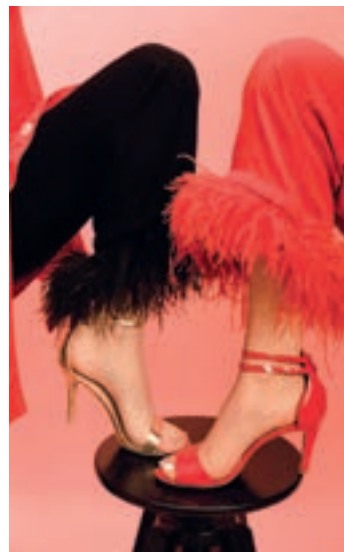
Recenzije *Rusta* prolazile su kroz zanimljivu evoluciju. U ranoj fazi ocjene su bile podijeljene: igra je bila hvaljena zbog atmosfere, slobode i inovativnog pristupa survival žanru, ali je istovremeno kritizirana zbog tehničkih problema, bugova i izrazito surovog iskustva za početnike. Međutim, s godinama, kako je *Facepunch* kontinuirano unapređivao igru, i recenzije su postajale sve pozitivnije. *Rust* je igra u kojoj ne postoji skripta – samo igrači i njihove odluke. Tu se rađaju neočekivane priče, velike izdaje, epske bitke i nezaboravni trenuci.

Ivan Ušumović

FOTO: gamerant.com

Nova godina – zabljesni u najluđoj noći!

22

Nova godina jedno je od onih magičnih vremena kada sve izgleda moguće – nova je, uzbudljiva i savršen trenutak da zablistaš. Za mlade je to prilika da pokažu svoj stil, eksperimentiraju s odjećom i stvore nezaboravan look. Nova godina nije samo praznik, već prilika da pronađeš svoj modni izraz i odabereš nešto što doista odražava tvoju osobnost. Kada je riječ o novogodišnjoj noći, ništa nije previše sjajno, blještavo ili glamurno!

Boje i materijali koji dominiraju

U ovoj noći dominiraju boje, teksture i materijali koji doslovno zasjaje. Također, moram reći da postoji vjerovanje da zlato i srebro privlače luksuz, bogatstvo i obilje, pa su zato i najčešći izbor za novogodišnji styling. Blistave haljine, metalik detalji i sjajni modni dodaci savršeni su za isticanje u najluđoj noći. Naravno, tu su i nezaobilazne crna i crvena – klasične, bezvremenske boje koje uz moderne detalje izgledaju elegantno, odvažno i sofisticirano.

Ideje što odjenuti za doček

Što se tiče ideja i pitanja što obući za Novu godinu ako idete na proslavu, na prvom je mjestu elegantna crna haljina koju možete kombinirati sa srebrnim ili zlatnim nakitom ili crvenim detaljima za sreću. Crna je haljina komad odjeće koji ćete ponovno iskoristiti i nositi.

Također možete izabrati suknju ili hlače uz sako te zanimljiv šljokičast top ispod.

Kada je riječ o modnim dodacima – male torbice daju elegantniji izgled ako to želite istaknuti. Mogu biti jako

zanimljive ako su u nekom posebnom obliku, čime vaš stil postaje još posebniji.

Što se tiče obuće za doček Nove godine, pravila zapravo nema. Važno je jedino da se lijepo uklapa s ostatkom outfita, pa to mogu biti cipele, čizme, ali i sandale – naravno, samo ako ste u zatvorenom prostoru.

Šminka

Šminka također zauzima važno mjesto u najluđoj noći, pa smatram da biste se mogli malo odvažiti i pojačati kreon, šljokice i rumenilo. Nepisano je pravilo da djevojke vole crveni ruž u novogodišnjoj noći – i ta tradicija neka se nastavi.

Ako ostajete kod kuće...

Moj je savjet da, čak i ako ne idete na proslavu Nove godine, nego ste kod kuće sa svojim društvom, organizirate zajedničko spremanje i pripremanje za ulazak u 2026. godinu. Zajedno se šminkajte, oblačite, skupite puno šljokica, zlatnog i srebrnog nakita i uživajte u sređivanju.

Na kraju – uživajte!

Netko bi rekao da je sve ovo kič, ali zapravo ne mora biti. Sve se može kombinirati s ukusom i pažljivim odabirom, a i ako pretjerate – to je samo jedna noć i to je Nova godina!

Uživajte, jer prije svega dobar provod je važniji od samog outfita.

Milijana Nimčević

PREPORUKA

Polje ruža

Nakon što je u rekordnom roku osvojio publiku diljem regije interpretacijama domaćih hitova i postao pravo glazbeno čudo – rasprodavši čak pet koncerata u beogradskom centru Sava bez ijedne autorske pjesme – mladi **Jakov Jozinović** napokon predstavlja svoj prvi singl. *Polje ruža*, objavljen krajem studenoga, označava njegov službeni ulazak u autorski svijet i trenutak koji su njegovi obožavatelji s nestrpljenjem čekali. Jakov je u međuvremenu okupio zajednicu mladih slušatelja koji ga prate kroz društvene mreže i live nastupe, što mu je dodatno ubrzalo put do šire publike.

Jakov, 20-godišnji Vinkovčanin koji je stekao popularnost emotivnim i osjećajnim interpretacijama, ovim singlom otkriva i svoj glazbeni identitet. Pjesmu potpisuje provjereni tim: **Matija Cvek** autor je glazbe i teksta, dok su **Filip Vinček** i **Marko Palameta** zaslužni za aranžman i produkciju. Rezultat je skladba koja počiva na emociji, jednostavnoj, ali dojmljivoj melodijskoj liniji te vokalnoj suptilnosti po kojoj je Jakov već prepoznatljiv.

Singl je dostupan na svim streaming servisima, a pred Jakovom su brojni koncerti na kojima će veliki broj ljudi imati priliku čuti i osjetiti zbog čega je tako mlad izvođač uspio osvojiti cijelu regiju.

K. U.

Hajduk u Beogradu

Hajduk u Beogradu vodi nas u šarene, glasne i pomalo kaotične osamdesete, prateći dječaka koji iz mirnog sela stiže u veliki Beograd i upisuje osmi razred. U gradu koji ga istovremeno plaši i oduševljava, pokušava pronaći svoje mjesto, steći prijatelje i preživjeti prve ozbiljne životne izazove.

Todor Jovanović nosi ulogu šarmantnog i tvrdoglavog Hajduka koji istražuje svijet oko sebe, a kroz prijateljstva s Vesnom (**Sofia Trifunović**), Vladom Indjancem (**Pavle Mensur**) i Himalajom (**Andrej Kostjukov**) uči kako se nositi s nepravdom, ljubavlju i vlastitim strahovima, ali i uči da hrabrost ponekad znači samo stati pred sebe i priznati da si izgubljen. Posebnu toplinu donosi i njegova razredna **Ana Lečić**, koja kroz strogoću i razumijevanje postaje važan oslonac u njegovom prilagođavanju velikom gradu.

Od premijere postao je jedan od najgledanijih domaćih filmova godine. Film spaja humor, nježnost i onu prepoznatljivu nostalgiju koja nas lako vraća u vlastite školske dane. Istovremeno opuštajući, kulturni i poučan, idealan je za mladu publiku kojoj nudi jasne poruke o prijateljstvu, hrabrosti i odrastanju.

K. Ivković Ivandekić

Božićna knjižara

Roman *Božićna knjižara* **Jenny Colgan** smješten je u snježni Edinburgh i donosi toplu, ali realističnu priču o drugoj šansi, pronalasku sebe i moći zajedništva. Nakon što ostane bez posla, Carmen odlazi sestri i preuzima vođenje propale stare knjižare čiji je vlasnik, g. McCredie, tvrdoglav, ali dirljivo odan svijetu knjiga. U pokušaju da spasi knjižaru od zatvaranja Carmen se suočava s izazovima koje ne razumije, ali i s vlastitim nesigurnostima, istovremeno otkrivajući ljude koji u nju vjeruju više nego što vjeruje sama. Kroz svakodnevne susrete, obiteljske napetosti i polagano stvaranje novih prijateljstava pa i ljubavi, Carmen uči koliko mala mjesta – poput zapuštene knjižare – mogu promijeniti život.

Edinburgh svojim božićnim ozračjem pojačava osjećaj topline i pripadnosti, a Colgan uspijeva spojiti humor, emociju i stvarne probleme suvremenog života. *Božićna knjižara* preporučuje se čitateljima koji vole priče o osobnom rastu, obiteljskim odnosima i zajednici, uz nenametljivu blagdansku čaroliju koja donosi nadu i novi početak.

J. Dulić

Ususret Božiću u Matici

19. prosinca 2025.
od 17 sati

📍 Hrvatski dom Matica
Preradovićeva 11, Subotica

ZAVOD ZA KULTURU
VOJVODANSKIH HRVATA

MATICA
HRVATSKI DOM